

LÄSVANESTUDIEN 1986

Huvudresultat
och
metodjämförelse

Magnus Anshelm och Lennart Weibull

ARBETARAPPORT NR 31

1988

ISSN 0283-6696

FÖRORD

Föreliggande rapport redovisar resultaten från Dagspresskollegiets läsvanestudie 1986. Dataunderlaget kommer i år från dels Testologens Sverige-Nu-undersökning i november 1986, dels från statsvetenskapliga institutionens och avdelningen för masskommunikations, Göteborgs universitet, undersökning Samhälle Opinion Massmedia 1986 (SOM 86). Siffermaterialet förelåg under sensvåren 1987 och har bearbetats under hösten. Delar av siffrorna för SOM 86 har presenterats i en separat rapport (Holmberg-Weibull, 1987).

Rapporten syftar till att redovisa utvecklingstendenserna hos läsvanorna för svensk morgonpress - både hur ofta man läser morgontidningar, hur lång tid man ägnar tidningen och hur man skaffar sig tidningen. Ett andra syfte för 1986 års analys är att jämföra resultaten från de två studier som parallellt genomförts. En del av jämförelsen har redan presenterats i en särskild metodrapport (Anshelm, 1988).

Bearbetningen av det relativt omfattande siffermaterialet har gjorts av forskningsassistent Magnus Anshelm, som även tagit fram underlaget till samtliga analyser. Tillsammans har vi utformat texten och svarar gemensamt för rapportens slutsatser.

Göteborg i januari 1988

Lennart Weibull

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	Dagspresskollegiet	1
1.2	Läsvanestudien	1
1.3	1986 års undersökningar	2
1.4	Metodjämförelse	3
2	MORGONTIDNINGSLÄSNING	4
2.1	Den totala morgontidningsläsningen	4
2.2	Morgontidningsläsare i olika grupper	5
3	PRENUMERATION	7
3.1	Prenumeration som "läsvana"	7
3.2	Prenumeration i olika grupper	9
3.3	Prenumeration som anskaffning	11
4	ANNAN TIDNINGSTILLGÅNG	12
5	REGELBUNDENHET I LÄSNINGEN	14
5.1	Trogna och sporadiska läsare	14
5.2	Regelbundenhet i läsningen inom olika grupper	16
6	LÄSTID	17
6.1	Lästidens längd	17
6.2	Lästid och anskaffning	20
6.3	Lästider i olika grupper	21
7	LÄSTIDPUNKT	22
7.1	Lästidens förläggning	22
7.2	Lästidpunkter i olika grupper	24
7.3	Antalet lästillfällen	25
7.4	Antalet lästillfällen i olika grupper	28
8	SAMMANFATTNING	29
	REFERENSER	31
	Bilaga 1: Teknisk beskrivning av Sverige-Nu 1986/87	
	Bilaga 2: Metodredovisning, SOM 86	

1 INLEDNING

1.1 Dagspresskollegiet

Dagspresskollegiet är ett forskningsprogram vid Avdelningen för masskommunikation, statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Forskningen avser att belysa den svenska dagspressens utveckling, särskilt förhållandet mellan dagstidningar och andra medier. Sedan 1979 genomförs årliga studier av massmedieanvändningen i Sverige med syfte att studera utvecklingsmönster för olika medier.

En av Dagspresskollegiets årliga undersökningar är den s k läsvanestudien. Det är en frågeundersökning som primärt samlar in data om människors dagstidningsläsning. Frågorna gäller bl a vilka tidningar man läser, prenumeration, lästider och tillgång till dagspress. Läsvanestudien har genomförts varje år utom ett (1980) sedan starten 1979. Dagspresskollegiet har för datainsamlingen anlitat Testologen AB som gjort detta inom ramen för sin Sverige-Nu-undersökning i oktober/november.

Läsvanestudien har presenterats i olika former. Resultaten från 1979 och 1980 finns i projektrapporter (bl a Weibull, 1980). Det samlade materialet fram till 1982 presenteras i boken, Tidningsläsning i Sverige (Weibull, 1983). En analys av tendenserna 1979-1983 redovisas i rapporten, Läsvanor och läsintressen (Strid-Weibull, 1984). 1984 års resultat återfinns i en större översiktsrapport: Läsvanor för svensk morgonpress 1979-1984. Resultaten från 1985 tillsammans med siffrorna från 1980-1984, har redovisats som en del av publikationen *MedieSverige* (se avsnitt 10.2 i Strid-Weibull, 1986). Utöver detta sammanställdes 1986 rapporten; Läsvanestudien 1985 - huvudresultat och dokumentation (Weibull, 1986B).

Avsikten med de årliga redovisningarna har varit att ge en samlad bild av svenskars läsvanor. Föreliggande rapport är i första hand en uppföljning av de ovan nämnda rapporterna, där resultaten från 1986 förs in i jämförelsen med tidigare års resultat.

1.2 Läsvanestudien

Som framgår av undersökningens namn, avser läsvanestudien primärt att belysa människors vanemässiga tidningsläsning. Med detta menas att man studerar hur ofta människor läser tidningar, hur lång tid man ägnar åt tidningen och när på dagen man brukar läsa tidningen. Dessa s k brukarfrågor belyser främst människors allmänna förhållningssätt till ett medium. Svaren bör därför inte tolkas som ett uttryck för hur människor faktiskt läser sin tidning en viss given dag, den faktiska läsningen.

Skillnaden mellan läsvana och faktisk läsning är viktig för förståelsen av hur ett medium utnyttjas av sin publik. Läs-
vanan ger en bild av hur människor förhåller sig till en tid-
ning, hur intresserade de är av sin tidning. Den faktiska
läsningen visar hur man faktiskt realiserar sitt intresse vid
en viss tidpunkt dvs hur mycket man faktiskt läser (jfr Wei-
bull, 1983 och 1985). Den faktiska konsumtionen av olika me-
dier studerar Dagspresskollegiet inom ramen för den årligen
genomförda Mediebarometern (jfr Weibull, 1986A). För närvaran-
de genomförs dessutom en studie som mer ingående analyserar
förhållandet mellan läsvana och den faktiska läsningen. De
preliminära resultaten tyder på att skillnaden är förhål-
landevis liten. Det finns dock intressanta avvikelser, som
har samband med mediets karaktär (Ohlsson, 1988).

1.3 1986 års undersökningar

Läsvanestudien har genomförts på ett likartat sätt varje år
sedan starten 1979. Databasinsamlingen har varje år gjorts av
Testologen AB inom ramen för Sverige-Nu-undersökningen. Dags-
kollegiets frågor om läsvanor omfattat ungefär en sida i Sve-
rige-Nu-undersökningens frågeformulär i oktober/november var-
je år.

Årets läsvanestudie dubblerades genom att Dagspresskollegiet
även gjorde en egen databasinsamling inom undersökningen Sam-
hälle Opinion Massmedia 1986 (SOM 86). SOM-undersökningen är
en studie som genomförs gemensamt av ett antal forskningspro-
jekt vid statsvetenskapliga institutionen och avdelningen för
masskommunikation, Göteborgs universitet (jfr Holmberg-Wei-
bull, 1987). Enligt planerna skall SOM-undersökningen göras
årligen. Syftet med dubblingen av läsvanestudien 1986 var
att pröva möjligheten att fortsättningsvis endast utnyttja
SOM, vilket kostnadsmässigt och praktiskt skulle vara fördel-
aktigt. Ett delsyfte med läsvanestudien 1986 är således att
jämföra resultaten från Sverige-Nu och SOM 86. En renodlad
metodjämförelse presenteras dessutom separat (Anshelm, 1987).

I huvudsak samma frågor har ställts i Sverige-Nu och i SOM
86. Dessutom har man i båda undersökningarna tillgång till
demografiska och socio-ekonomiska bakgrundsvariabler, som
t ex ålder, kön, utbildning, boendeförhållanden och inkomst.
Dessa variabler möjliggör en uppdelning av urvalet i olika
grupper, vilket är nödvändigt om man vill studera hur ett
fenomen yttrar sig i en speciell befolkningsgrupp.

Urvalet i Sverige-Nu, november 1986 omfattade 2850 personer i
åldersintervallet 15-70 år. SOM 86 hade ett urval på 2500
personer i åldern 15-75 år. Att undersökningarna har olika
åldersintervall är något som måste beaktas vid jämförelsen
mellan dem. Såväl Sverige-Nu som SOM 86 är rikstäckande
undersökningar som bygger på obundna slumpmässiga urval.

Svarsfrekvensen i de båda undersökningarna är relativt hög. Av nettourvalet har 72 procent (Sverige-Nu) respektive 68 procent (SOM 86) besvarat formulären. Huvuddelen av svaren hade inkommit inom fyra veckor från det att frågeformulären hade skickats ut. I Sverige-Nu har svaren i efterhand viktats för att minska bortfallets inverkan på representativiteten. I SOM 86 har svaren inte viktats, utan postenkäten har istället följts upp med telefonintervjuer. En översikt av tillvägagångssätt och bortfall för de båda undersökningarna redovisas i bilagorna 1 och 2 (se även Anshelm, 1987).

1.4 Metodjämförelse

Presentationen av läsvanorna för 1986 bygger således på uppgifter från både Sverige-Nu och SOM 86. Genomgående görs jämförelser mellan de båda studiernas resultat. Den parallella redovisningen av resultaten ger möjligheter att bedöma stabiliteten i undersökningar av detta slag. Vidare är jämförelsen viktig med hänsyn till att Dagspresskollegiet avser att fortsättningsvis främst bygga på uppgifter från SOM-undersökningarna. Det är med anledning av detta viktigt att belysa skillnader och likheter mellan de båda undersökningarna.

Mot denna bakgrund har Dagspresskollegiet även genomfört en mindre metodstudie, vilken har visat att undersökningarna hade stora likheter. Detta visade sig i fråga om såväl bakgrundsvariabler som i läsvanor. De avvikelser som framkom var antingen marginella eller möjliga att härleda till mindre skillnader i undersökningsförfarandet (Anshelm, 1987).

I analysen ingick enbart ett begränsat antal variabler. Det är därför angeläget att i denna rapport utvidga jämförelsen för att på så vis skapa ett bättre faktaunderlag för bedömning av de data som samlats in inom de båda undersökningarna.

I resultatredovisningen tar sig metodjämförelsen uttryck i att det för 1986 anges två värden, ett från Sverige-Nu och ett från SOM. Resultaten från Sverige-Nu har rubriken 1986 eftersom de ingår i serien av tidigare insamlade data, jämförelsesiffrorna har SOM 86 som rubrik. Jämförelsen kommer att ske kontinuerligt på varje enskild läsvanefråga.

2 MORGONTIDNINGSLÄSNING

2.1 Den totala morgontidningsläsningen

Med total morgontidningsläsning menas andelen som uppger sig läsa en namngiven morgontidning minst en gång i veckan. Morgontidningens namn skall av svarspersonerna anges som svar på en öppen fråga. Samma läsvanefråga med i huvudsak samma utformning har förekommit i Dagspresskollegiets nationella studier sedan 1979. Även i SOM 86 ingick samma fråga.

Tabell 1 nedan visar hur stor del av allmänheten som är regelbundna morgontidningsläsare. Huvudintrycket av tabellen är att andelen regelbundna läsare är stabil: 90 procent eller fler läser en morgontidning regelbundet. 1986 års undersökningar avviker inte från det allmänna mönstret. Det antyds möjligen en svag nedgång i jämförelse med 1985 års resultat.

Resultaten från 1986 ligger på samma nivå i Sverige-Nu som i SOM 86 (jfr även Anshelm, 1987).

TABELL 1: Andelen regelbundna morgontidningsläsare 1979-1986 i procent.

År	1979	1981	1983	1984	1985	1986	SOM 86
Andel läsare	93	91	90	91	92	90	90
Antal svar	2135	2194	2126	2012	2048	1961	1845

Att andelen morgontidningsläsare blir hög då vi använder ett så generöst mått som "minst en gång per vecka" är knappast förvånande. Å andra sidan ger den öppna frågan en lägre andel än vad som är vanligt i lokala läsarundersökningar med bundna svar (jfr Björkqvist, 1988). Detta kan dock även bero på regionala skillnader i morgontidningsläsningen. Mot bakgrund av detta är kanske den mest intressanta aspekten på tabell 1 att omkring 10 procent av svarspersonerna inte läser någon morgontidning minst en gång per vecka.

De regionala skillnaderna i morgontidningsläsningen redovisas i tabell 2. Denna visar andelen regelbundna läsare i de tre storstäderna och i tre geografiska regioner.

TABELL 2: Andelen morgontidningsläsare i olika geografiska regioner 1981-86 i procent.

Reg.	Stockholm					Göteborg					Malmö				
År	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
Andel läsare	83	82	80	85	76	97	94	93	90	85	93	95	98	91	90
Antal svar	358	396	384	373	246	186	191	185	178	116	114	117	113	106	99

Reg.	Svealand*					Götaland*					Norrland				
År	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
Andel läsare	90	88	95	90	91	93	92	94	92	94	90	93	94	95	93
Antal svar	444	413	398	375	377	749	695	664	641	527	340	314	297	288	168

* Svealand = Svealand utom Stockholm
 Götaland = Götaland utom Göteborg och Malmö

Andelen regelbundna läsare i Stockholm ligger samtliga år klart under riksgenomsnittet. Göteborg har haft en nedåtgående tendens som återkommer i 1986 års undersökning. Malmö och Svealand (utom Stockholm) visar 1986 viss en nedgång. Götaland (utom Göteborg och Malmö) och Norrland ligger stabilt på en hög nivå. Anmärkningsvärt är att samtliga tre storstäder i 1986 års undersökning har en mindre andel regelbundna läsare än övriga regioner, vilket inte varit fallet tidigare år.

Jämför man SOM 86 med de andra resultaten från 1986, finner man i huvudsak samma tendenser. Det bör dock tilläggas att de procentuella skillnaderna mellan dessa båda undersökningars resultat i vissa fall är tydliga. De två storstäderna ligger exempelvis något lägre i SOM 86 än i Sverige-Nu.

2.2 Morgontidningsläsare i olika grupper

För att utförligt kunna belysa de förändringar som ägt rum när det gäller morgontidningsläsningen sedan 1979, redovisas i tabell 3 andelen regelbundna morgontidningsläsare i olika befolkningsgrupper.

TABELL 3: Andelen regelbundna morgontidningsläsare i olika befolkningsgrupper 1979-1986 i procent.

År	Andel läsare						Antal svar					
	79	83	84	85	86	SOM	79	83	84	85	86	SOM
<u>Kön:</u>												
Män	94	89	91	92	91	90	1008	1068	1009	1027	982	771
Kvinnor	91	92	91	92	88	89	1127	1057	1003	1018	979	762
<u>Ålder:</u>												
15-19	94	84	88	92	87	88	173	219	191	189	198	170
20-24	91	84	89	90	81	89	206	197	203	202	186	149
25-34	91	89	87	90	82	83	489	480	397	398	378	136
35-44	93	94	92	90	92	90	399	428	418	433	424	248
45-54	92	92	90	94	93	90	358	318	302	309	296	277
55-64	94	90	94	94	93	94	349	346	324	331	306	206
65-70*	94	93	92	94	86	89	161	187	174	176	173	369
<u>Förvärvs- arbete:</u>												
Heltid	93	90	90	92	92	-	1091	1013	1023	1035	956	-
Deltid	94	93	91	95	92	-	392	399	340	367	354	-
Allmänt förv.	-	-	-	-	-	90	-	-	-	-	-	998
Hemarbete	85	92	95	93	87	80	202	118	110	86	81	71
Studerande	94	85	88	92	87	87	159	233	194	228	224	174
Pensionär	92	92	92	94	87	85	217	259	243	234	239	142
<u>Utbildning:</u>												
Folkskola	91	90	90	91	89	89	844	755	613	586	621	400
Grund/ fackskola	92	89	88	92	91	88	565	524	482	502	455	437
Gymnasium/ högskola	96	91	91	93	89	91	703	828	888	918	855	634
Totalt	93	90	91	92	90	90	2135	2126	2012	2044	1961	1845

* Den äldsta åldersgruppen i SOM 86 sträcker sig från 65-75 år.

Tabell 3 visar att stabiliteten i morgontidningsläsningen är hög i så gott som samtliga grupper. Vad gäller skillnaderna mellan olika grupper återkommer de tendenser som visat sig i de flesta studier av läsvanor. Exempelvis är skillnaden mellan mäns- och kvinnors morgontidningsläsning tämligen liten, medan det finns större avvikelser i läsvanor mellan olika åldrar. Åldersfaktorn visar liknande tendenser samtliga år, äldre människor läser mer regelbundet än yngre. De flesta åldersgrupper har en svag nedgång 1986, jämfört med 1985. Också i fråga om sysselsättnings- och utbildningsfaktorn framkommer i huvudsak samma tendenser, som förekommit i tidigare års studier.

Helhetsintrycket av tabell 3 är således att skillnaderna mellan olika grupper är förhållandevis små. Siffrorna från SOM 86 visar genomgående samma med de övriga resultaten.

*

*

*

Andelen morgontidningsläsare i Sverige ligger på ca: 90 procent av befolkningen mellan 15 och 70 år. Denna är stabil över tid, vilket visar sig i såväl regioner som i olika befolkningsgrupper. Vad beträffar SOM 86 i jämförelse med de övriga siffrorna, finns vissa skillnader. I de flesta fall avviker dessa dock inte från den allmänna trenden.

3. PRENUMERATION

3.1 Prenumeration som "läsvana"

Om en person prenumererar på en morgontidning torde man rimligen kunna anta att denna person också läser eller tittar i tidningen regelbundet. Antagande är dock inte självklart eftersom morgontidningsprenumeration normalt gäller ett hushåll, inte en enskild person: det är inte säkert att alla som bor i ett flerpersongshushåll har för vana att läsa tidningen. Frågan om hushållprenumeration kan på olika sätt användas för att beskriva förutsättningarna för båda läsning och anskaffning av morgonpress.

Andelen prenumeranter kommer i denna studie att utnyttjas på två olika sätt. Det första gäller den totala andelen som bor i ett hushåll med prenumerations, vilket ger en uppfattning om förutsättningarna för regelbunden morgontidningsläsning. Det andra är att redovisa prenumerations som ett sätt att skaffa sig en morgontidning. Avsnittet inleds med redovisningen av den totala andelen prenumeranter.

Ett rimligt antagande torde vara att andelen prenumeranter totalt, skall följa samma mönster som andelen regelbundna läsare. Det borde dock kunna förväntas förekomma vissa procentuella skillnader. Detta mönster visar sig också tydligt vid en jämförelse mellan tabell 1 och 4.

TABELL 4: Andelen prenumeranter och andelen prenumeranter bland de regelbundna läsarna 1979-86 i procent.

ÅR:	1979	1981	1983	1984	1985	1986	SOM 86
Andel prenumeranter totalt:	80	79	78	78	79	78	78
Andel prenumeranter av läsare:	86	87	87	86	86	87	84
Antal svar	2135	2194	2126	2012	2045	1961	1845

Andelen personer med minst en prenumererad morgontidning i hushållet var i 1986 års undersökning, 78 procent. Andelen är exakt densamma i Sverige-Nu som i SOM 86. 1985 var andelen visserligen något större men helhetsbilden ger vid handen att andelen prenumeranter är mycket stabil över tid.

Andelen prenumeranter har tidigare visat sig variera mellan olika geografiska områden i Sverige. Låt oss nu kontrollera om samma tendenser framkommer 1986.

TABELL 5: Andelen prenumeranter i olika geografiska regioner 1981-1986 i procent.

<u>Geografiska regioner:</u>															
Stockholm						Göteborg					Malmö				
År	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
Totalt	62	62	66	67	68	86	85	76	74	78	81	88	87	79	77
Av läsare	82	76	82	79	80	89	91	82	82	86	87	93	88	88	83
Antal svar	358	396	384	373	246	186	191	185	178	116	114	117	113	106	99

<u>Geografiska regioner:</u>															
Svealand*						Götaland*					Norrland				
År	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
Totalt	79	77	82	79	82	83	83	83	83	85	77	85	82	81	88
Av läsare	87	88	85	88	86	89	90	89	91	87	85	91	88	86	92
Antal svar	444	413	398	375	377	749	695	664	641	527	340	314	297	288	168

* Svealand = Svealand utom Stockholm
Götaland = Götaland utom Göteborg och Malmö

De regionala variationerna är ungefär desamma samtliga år. Stockholm ligger klart lägst, därefter kommer Göteborg och de övriga områden har en klart större andel prenumeranter. Den tidigare påvisade stabiliteten gäller även inom de olika regionerna. Stockholm har haft en svag men kontinuerlig ökning från 1979. Göteborg visar upp en motsatt utveckling, vilket är i linje med vad vi ovan såg i fråga regelbundenheten i läsningen. De övriga regionerna har inga entydiga tendenser. Det mest anmärkningsvärda är Malmös tydliga minskning av andelen prenumeranter från 1985 till 1986.

Resultaten från SOM 86 skiljer sig i vissa avseende från de övriga. När det gäller Göteborg, Svealand och Norrland är andelen prenumeranter något lägre i SOM 86 än i Sverige-Nu, skillnader är dock inte statistiskt säkerställda. I övriga områden är skillnaderna marginella.

3.2 Prenumeration i olika grupper

Den totala andelen prenumeranter i olika befolkningsgrupper redovisas i tabell 6. Eftersom prenumerations i första hand betraktas som en hushållsföreteelse så har hushållsinkomst och hushållsstorlek kommit till vid sidan om de traditionella bakgrundsvariablerna när grupperna redovisas separat.

TABELL 6: Andelen prenumeranter inom olika befolkningsgrupper 1979-1986 i procent.

År	Av samtliga							Av läsarna						
	79	81	83	84	85	86	SOM	79	81	83	84	85	86	SOM
Alder:														
15-19	83	74	73	82	78	77	86	88	82	86	93	86	87	89
20-24	63	68	63	62	66	61	64	70	74	76	69	74	75	67
25-29	69	76	64	59	71	70	66	74	84	72	67	77	80	73
30-39	83	80	81	76	74	76	81	88	86	87	84	82	84	88
40-49	79	81	83	82	82	88	82	86	90	90	90	90	93	89
50-59	87	83	82	84	85	80	86	94	93	90	91	91	86	89
60-75*	82	83	86	87	89	83	88	90	92	94	94	96	93	94
Förv. arbete														
Heltid	78	79	75	75	76	76	-	83	86	83	83	83	84	-
Deltid	84	79	82	78	83	87	-	90	89	88	86	88	92	-
Ospec. förv. arb.	-	-	-	-	-	-	81	-	-	-	-	-	-	85
Hemarb.	79	82	87	84	90	81	78	93	93	94	88	97	93	94
Student	81	77	73	75	79	76	85	86	85	85	85	86	89	88
Pension.	82	81	87	86	87	81	86	89	91	95	94	95	95	89
Utbildning:														
Folksk.	80	78	81	79	82	80	84	87	88	90	88	91	90	91
Grund/facksk.	78	77	76	75	80	76	81	84	86	85	85	87	83	86
Gymn./högsk.	81	81	77	77	77	79	81	85	87	84	85	81	88	87
Hush. 1) inkomst:														
0-1	70	68	67	65	63	66	72	81	84	78	78	75	79	83
2	76	74	79	69	69	67	73	80	84	84	80	76	77	80
3	79	80	83	78	77	73	82	86	87	89	87	86	83	86
4	84	82	78	79	87	80	87	89	89	89	87	90	88	89
5	85	85	88	86	83	81	86	89	90	92	90	87	88	88
6-	87	89	88	92	89	93	90	92	93	93	96	93	95	93
Hush. storlek:														
Flerpersons	2)	80	81	79	83	80	84	2)	89	90	87	89	90	89
Enpersons	2)	67	59	53	56	53	68	2)	76	67	63	66	66	76
Totalt	80	79	78	77	79	78	78	86	87	87	86	86	87	84

* Den äldsta åldersgruppen i SOM sträcker sig från 60-75 år.

1) Med tanke på lönenivåns utveckling har angivits endast som en rangordning.

2) Analyserades ej detta år.

Tabell 6 visar bl a att 1986 års resultat i huvudsak har samma tendenser som tidigare år. De faktorer som genomgående har betydelse för hushållets benägenhet att prenumerera är ålder, hushållsinkomst och hushållsstorlek. När det gäller förvärvsarbete och utbildning skiljer sig resultaten något mellan åren. SOM 86 och Sverige-Nu uppvisar samma tendenser.

De flesta studier av prenumeration visar upp ett samband mellan ålder och prenumerationsbenägenhet: de yngre prenumererar som regel i mindre utsträckning än medelålders och äldre. Bakom detta döljer sig dock istället en social faktor: ensamstående är mindre benägna att prenumerera än flerpersonshusåll. Mot denna bakgrund har Dagspresskollegiet i sina analyser utgått från indikatorn hushållsstorlek. Hushållstorleken kan här ses som ett uttryck för en social faktor; personer som bor i enpersonshusåll skiljer sig från flerpersonshusåll både genom att de är yngre och att de har mindre stabila sociala vanor. Hushållsinkomst är en annan tänkbar förklaringsfaktor. Den kommer här att betraktas som en ekonomisk resursfaktor, vilken anger hushållets disponibla inkomst. Vi vet från tidigare forskning att sociala vanan har stor betydelse för prenumerationsbenägenhet och att den ekonomiska resursfaktorernas betydelse har ökat (jfr Weibull, 1983 kapitel 5 och 6; Weibull, 1986B). Fråga är då hur dessa faktorer förhåller sig till varandra och om det har skett någon förändring från 1985 till 1986.

TABELL 7: Andelen prenumeranter i enpersons- och flerpersonshusåll uppdelat efter hushållsinkomst 1984-1986 i procent

Hushållsstorlek	Enpersonshusåll				Flerpersonshush.				Effekt av hush.			
	84	85	86	SOM	84	85	86	SOM	84	85	86	SOM
<u>Hushållsinkomst:</u>												
Låg inkomst	52	55	51	67	78	74	73	82	+26	+19	+22	+15
Hög inkomst	57	52	55	67	85	87	85	87	+28	+35	+30	+20
Effekt av inkomst	+5	-3	+4	0	+7	+13	+12	+5				

Tabellen visar att flerpersonshusåll genomgående prenumererar i större utsträckning än enpersonshusåll, oavsett om de har hög eller låg inkomst. Den visar också att hushållsinkomsten inte påverkar prenumerationsbenägenheten i enpersonshusållen, medan inkomsten har viss betydelse för flerpersonshusålls benägenhet att prenumerera på en morgontidning. Tendenser från de olika åren är desamma men något olika i styrka. Båda faktorernas inverkan har dock minskat från 1984 till 1986.

Resultaten kan beskrivas så att både den ekonomiska- och den sociala faktorn inverkar på benägenheten att prenumerera. Den sociala faktorn har störst betydelse och båda faktorernas betydelse förefaller att minska. Liksom tidigare år är det inte här möjligt att bedöma i vad mån detta är något som särskilt gäller för 1986 eller om det är en allmän tendens.

3.3 Prenumeration som anskaffning

Hittills har beräkningen av andelen prenumeranter utgått från hela populationen, dvs även icke-läsarna har räknats in. När vi nu vill ge en uppfattning om prenumerationsens roll i förhållande till andra anskaffningssätt, kommer istället beräkningsgrunden att vara andelen prenumeranter av de regelbundna morgontidningsläsarna.

Tabell 4 visade att mellan 78 och 80 procent av populationen bor i ett hushåll som prenumererar på minst en morgontidning.

Den nedre delen av tabellen visar dessutom att mellan 84 och 87 procent av de regelbundna läsarna är prenumeranter, vilket innebär att mellan 13 och 16 procent av de regelbundna morgontidningsläsarna skaffar sig tidningen på annat sätt än genom prenumerations.

Studerar man prenumerationsen som anskaffningssätt över tid, finner man att förändringarna är mycket små. Med tanke på att andelen regelbundna läsare har ändrat sig tämligen lite, är det väntat att inte heller prenumerationsens roll skall ha förändrats märkbart (se tabell 5 och 6).

Allmänt gäller att andelen prenumeranter bland läsarna följer samma mönster som andelen prenumeranter totalt. Mönstret är i stort sett detsamma då vi studerar förhållandet i olika befolkningsgrupper. Andelen tidningsläsare som skaffar sig tidningen på annat sätt än genom prenumerations är högst bland yngre, i enpersonshushåll och bland låginkomsttagare.

Resultaten från Sverige-Nu och SOM 86 uppvisar i dessa analyser en del skillnader. I den yngsta åldersgruppen skiljer det exempelvis 9 procent (77-86%) och i en personshushållen skiljer det 15 procent (53-68%) mellan de båda undersökningarnas resultat. Avvikelserna ligger dock inom den statistiska felmarginalen, eftersom antalet svarspersoner är begränsat i dessa grupper.

*

*

*

Prenumerationsbenägenheten är stabil över tid. Det är främst ålder och hushållsstorlek som påverkar prenumerationsbenägenheten. Samma mönster visar sig varje år. Sverige-Nu och SOM 86 skiljer sig i vissa fall, när svarspersonerna indelas i små grupper. Allmänt sett ger dock undersökningarna ett samtämnigt mönster.

4. ANNAN TIDNINGSTILLGÅNG

Andelen av den regelbundna morgontidningsläsarna som har tillgång till sin tidning på annat sätt än genom prenumeration har visat sig vara relativt konstant från 1979 till 1986, det har vi indirekt kunnat utläsa av tabell 4. Frågan är då hur dessa människor får tillgång till sin tidning? Tabell 8 ger en översikt av icke-prenumeranternas anskaffningssätt.

TABELL 8: Fördelningen på olika sätt att skaffa tidningen bland de som inte prenumererar 1979-1986 i procent.

År:	1979	1981	1983	1984	1985	1986	SOM 86
<u>Anskaffningssätt:</u>							
Lånar av bekanta	11	5	9	7	6	5	6
Läser hos bekanta	17	12	10	13	11	11	11
Läser på arbetet eller i skolan	44	52	56	55	58	50	50
Läser på bibliotek	3	3	3	4	3	4	0
Köper lösnummer m m	28	23	23	14	25	33	28
Antal svar	279	244	234	243	295	221	363

Mönstret är detsamma samtliga år. Läsningen på arbetsplatsen/skolan är det vanligaste och köp av lösnummer är det näst vanligaste anskaffningssättet. SOM 86 uppvisar samma mönster.

Vad gäller förändringar över tid finns det vissa tendenser till ökning av arbetsplatsläsningen mellan 1979 och 1985. Denna ökning förefaller nu ha stabiliserats, 1986 faller andelen kraftigt. Nedgången är dock inte statistiskt säkerställd, en rimlig tolkning av detta torde vara att ca: 50 procent av de icke-prenumeranter som läser regelbundet, håller sig med tidning via sitt arbete. Upp- och nedgångar för anskaffning via lösnummerköp visar inget entydigt mönster.

Skillnaderna mellan olika regioner redovisas i tabell 9. Tabellen skall tolkas med största försiktighet eftersom vi rör oss med mycket få svars personer i varje grupp.

TABELL 9: Anskaffning annat än prenumeration i olika regioner 1981-1986 i procent.

År	Region: Stockholm					Göteborg/Malmö				
	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
<u>Anskaffningssätt:</u>										
Lånar av bekanta	2	8	12	13	6	-	9	7	9	7
Läser hos bekanta	6	10	9	2	1	12	9	5	16	7
Läser på arbetet eller i skolan	67	62	67	66	49	44	45	74	36	54
Lösnummer m m	25	21	22	17	21	38	36	33	25	39
Antal svar	51	73	54	58	71	34	22	43	44	46

År	Region: Svealand*					Götaland*					Norrland				
	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
Lån av bekant	6	9	7	3	8	7	11	19	5	13	5	-	6	5	0
Läser bekant	6	9	11	15	26	15	13	14	16	14	10	8	15	8	21
Läser på arb/skolan	49	48	48	56	54	56	63	47	42	51	38	63	64	49	26
Läser på bibl.	4	2	4	3	0	3	2	3	5	4	5	8	3	8	0
Lösnr. m m	22	28	33	24	29	10	14	22	29	29	33	29	12	30	37
Antal svar	49	54	54	31	65	71	63	76	55	79	39	24	33	37	19

* Svealand = Svealand utan Stockholm
Götaland = Götaland utan Göteborg och Malmö

Det genomgående mönstret återkommer i samtliga regioner och samtliga år. Den enda skillnaden är att läsningen hos bekanta är vanligare i storstäderna än i övriga landet. Det begränsade antalet svar gör att resultaten bör tolkas med försiktighet. SOM 86 följer samma mönster, vilket bidrar till att öka säkerheten i materialet.

*

*

*

Att läsa på arbetet/skolan och att köpa lösnummer är de två vanligaste anskaffningssätten i samtliga regioner och samtliga år. Andelen som håller sig med en tidning genom att läsa hos bekanta visar en ökning över tid.

5 REGELBUNDENHET I LÄSNINGEN

5.1 Trogna och sporadiska läsare

De procental för morgontidningsläsningen som hittills redovisats har angivit antingen prenumeration eller läsning i vid bemärkelse. Inga av dessa resultat ger någon uppfattning om andelen trogna läsare. Med trogen läsare åsyftas, en person som läser sin tidning varje dag. Det kan innebära sex eller sju dagar i veckan beroende på tidningens antal utgivningsdagar.

Frågor om regelbundenhet i morgontidningsläsningen har ställts i många lokala läsvanestudier (jfr Reimer, 1985 och Björkqvist, 1988). Vidare har motsvarande siffror tagits fram i samarbete med Testologen (jfr Weibull, 1983 kapitel 4).

Inom ramen för Dagspresskollegiets nationella läsvanestudie ställdes en fråga om regelbundenheten i läsningen dock först 1985. Det skedde således via Testologens Sverige-Nu-undersökning i november 1985. År 1986 ställdes frågan på nytt men då endast inom ramen för SOM-undersökningen. Jämförelsen i detta avsnitt bygger således på två undersökningar från två olika år. Som framgått tidigare har dock likheterna mellan de båda studierna visat sig vara så stora att detta bör kunna göras utan några större problem.

I tabell 10 ges en grundläggande översikt av regelbundenheten i allmänhetens morgontidningsläsning. Tabellen omfattar samtliga svars personer, alltså även de som uppgivet att de inte läser någon tidning regelbundet.

TABELL 10: Regelbundenheten i morgontidningsläsningen 1985 och 1986 i procent.

	<u>Undersökningsår:</u>		SOM 86
	1985	1986	
<u>Antal gånger per vecka:</u>			
Mindre än 1 gång	8	*)	10
1-2 gånger	3		4
3-4 gånger	10		9
5 gånger	10		8
6-7 gånger	69		69
Totalt	100		100
Antal svar	2044		1845

* Frågan om regelbundenhet ställdes inte i Sverige-NU 1986.

69 procent läser en tidning minst 6 gånger per vecka, vilka betraktas som "trogna läsare". Andelen är något lägre än vad som framkommit tidigare lokala läsarstudier, där andelarna har där varit 79 respektive 80 procent (jfr Weibull, 1983 och

Reimer, 1985). Skillnaderna hänger dock troligen samman med dels hur frågan ställts, dels lokala variationer i läsvanor. Siffrorna från 1986 visar att mönstret från 1985 troligen inte är någon tillfällighet (Anshelm, 1987). Frågan är nu om detta mönster även visar sig i de olika geografiska regionerna.

TABELL 11: Regelbundenheten i morgontidningsläsningen i olika regioner 1985 och 1986 i procent.

År	Geografisk region:											
	Stockholm		Göteborg		Malmö		Svealand*		Götaland*		Norrland	
	85	SOM	85	SOM	85	SOM	85	SOM	85	SOM	85	SOM
Antal ggr per vecka:												
Mindre												
Än 1 gång	20	24	7	15	2	10	5	9	6	6	6	7
1-2 gånger	2	7	5	5	2	3	3	3	2	3	2	4
3-4 gånger	9	7	5	8	6	8	14	7	11	12	2	6
5 gånger	9	9	7	3	9	4	14	11	10	8	11	7
6-7 gånger	61	53	76	70	80	76	63	69	70	70	78	78

Minst												
5 gånger	70	62	83	73	89	80	77	80	80	78	89	85

Minst												
6 gånger	61	53	76	70	80	76	63	69	70	70	78	78

Antal svar	384	246	185	116	113	99	398	377	664	527	297	168

* Svealand = Svealand utom Stockholm
Götaland = Götaland utom Göteborg och Malmö

De tendenser som syns i tabell 11 är i huvudsak de förväntade. Att Stockholm har en mindre andel trogna läsare än övriga landet ligger i linje med tidigare studier. Mer förvånade är kanske att Svealand (utom Stockholm) och Götaland (utom Göteborg och Malmö) har en förhållandevis liten andelen "trogna läsare". Det kan troligen förklaras med att många orter inom dessa områden har tidningar med mindre utgivningstäthet. Jämför man istället andelen som läser minst fem gånger per vecka i de olika regionerna, finner man att skillnaderna inte är lika stora.

Regionerna visar något olika tendenser. Storstäderna har svag minskning, Svealand visar en svag ökning och de övriga regionerna visar inga skillnader mellan 1985 och SOM 86. Resultaten bör tolkas med stor försiktighet eftersom skillnaderna är små och att det rör sig om endast två undersökningstillfällen.

5.2 Regelbundenhet i läsningen inom olika grupper

Det är rimligt att tänka sig att regelbundenheten i läsningen skiljer sig mellan olika delar av befolkningen. I tabell 12 redovisas en översikt av andelen trogna läsare i olika grupper.

TABELL 12: Regelbundenheten i morgontidningsläsningen inom olika grupper 1985-1986 i procent.

Ar	Antal gånger per vecka: Minst 6 gånger		Minst 5 gånger	
	1985	SOM 86	1985	SOM 86
Kön:				
Män	69	69	80	78
Kvinnor	70	69	78	77
Ålder:				
15-19	61	55	72	66
20-24	60	55	67	67
25-29	56	59	70	67
30-34	61	63	73	73
35-39	62	67	77	84
40-44	70	76	82	84
45-49	75	72	86	80
50-54	77	73	80	81
55-59	79	76	86	87
60-64	85	79	88	86
65-70	82	78	86	83
71-75	-	77	-	81
Förvärvsarbete:				
Heltid	67	-	79	-
Deltid	73	-	82	-
Ospec. förv. arb.		68	-	78
Hemarbetande	83	63	90	72
Studerande	64	56	73	67
Pensionär	80	73	85	78
Utbildning:				
Låg	71	70	80	78
Medellåg	69	64	79	74
Medelhög	67	64	76	75
Hög	76	79	90	83
Hushållsstorlek:				
Flerpersons	70	70	80	79
Enpersons	56	58	67	64
Totalt	69	69	79	78
Antal svar	2044	1845	2044	1845

Män och kvinnor är "trogna läsare" i lika stor utsträckning. Benägenheten att vara trogen läsare ökar med stigande ålder. Utbildningsfaktorn visar att låg- och högutbildade oftare är trogna läsare än de i mellan grupperna. Flerpersonshushållen har större andel trogna läsare än enpersonshushållen. Samtliga dessa tendenser är tydliga såväl 1985 som 1986. När det gäller förvärvsarbete, är resultaten motsägelsefulla, vilket delvis kan bero på att frågorna har innehållit olika typer av svarsalternativ (Anshelm, 1987).

Resultaten visar att de grupper av befolkningen som i något mindre utsträckning prenumererar också ofta är mer sporadiska läsare. Detta bekräftar vad som tidigare sagts om prenumeration som en förutsättning för regelbunden morgontidningsläsning. En avvikande grupp är dock de yngsta ungdomarna, som bor i ett hushåll med morgontidningsprenumeration. De läser trots prenumerationen inte morgonpress i någon större utsträckning än vad äldre ungdomar med låg prenumerationsbenägenhet gör. Siffrorna för 1986 är överlag något lägre för de yngsta åldersgrupperna än vad som varit fallet tidigare år. Avvikelserna kan eventuellt bero på att 1986 års resultat insamlats inom ramen för SOM-undersökningen, vilket gjorts tidigare år. Inga slutsatser om förändringar skall därför dras utifrån de ovan redovisade avvikelserna. Resultaten från 1987 bör dock kunna ge en fingervisning om eventuella tendenser över tid.

*

*

*

Andelen trogna läsare är ca: 70 procent. I vissa regioner är andelen mindre och i vissa är den större. Vidare påverkar ålder, utbildning, förvärvsarbete och hushållsstorlek regelbundenheten i läsningen, vilket visar sig både 1985 och i SOM 86.

6 LÄSTID

6.1 Lästidens längd

Det som här kallas lästid är en sammanräkning av den sammanlagda lästiden, baserad på frågan om hur lång tid man läser sin tidning vid olika tider på dagen (se bilaga 1 och 2). En fråga som avser "en genomsnittlig vardag" är självfallet en grov lästidsindikator. Vi vet dock av tidigare erfarenheter att den faktiska läsningen en viss dag ligger på ungefär samma nivå, som den uppgivna tiden med en "brukarfråga" (jfr Reimer, 1985 och Weibull, 1986B). Det lästidsmått som här används har dessutom använts i varje studie sedan 1979, vilket trots att måttet är grovt gör det möjligt att jämföra olika år.

Tabell 13 nedan visar den genomsnittliga lästiden, som kontinuerligt ökade fram till 1985. Ökningen vändes 1986 till en svag nedgång: siffran för 1986 års Sverige-Nu-undersökning ligger på ungefär samma nivå som 1979 års (30,4 minuter). SOM 86 uppvisar samma mönster, dock med en knapp minuts kortare lästid. Det är svårt att finna någon entydig förklaring till förändringen. Frågan är ställd på samma sätt och bearbetad efter samma mall i samtliga studier. Resultaten i övrigt pekar inte på några större avvikelser. Vid en särskild kontroll har vi inte heller funnit någon metodologisk förklaring till avvikelserna. Nedgången mellan 1985 och 1986 är ca: två minuter (drygt 5 procent). Om nedgången är ett trendbrott eller om den är tillfällig kan inte bedömas förrän 1987 års resultat har analyserats.

TABELL 13: Lästidens fördelning 1979-1986 i procent.

År	1979	1983	1985	1986	SOM 86
Lästid i antal minuter:					
1-10	11	10	8	9	10
11-20	28	29	28	29	29
21-30	28	27	26	27	28
31-	33	34	39	35	33
Totalt	100	100	100	100	100
Genomsnittlig lästid i min	30,1	31,6	32,5	30,4	29,5

Tabell 13 ger även underlag för bedömningar av andelen korttids- och långtidsläsare. Det framkommer exempelvis att ca: 10 procent av morgontidningsläsarna har läst sin tidning tio minuter eller mindre, samt att mellan 33 och 39 procent uppger sig ha läst den mer än 30 minuter. Anmärkningsvärt är att de olika undersökningsåren visar mycket lika resultat, vilket även gäller SOM 86.

Om vi genom detaljanalys av andelen läsare inom varje tidsintervall söker en förklaring till nedgången i genomsnittlig lästid mellan 1985 och 1986, förefaller en inverkan vara att andelen "långtidsläsare" har minskat. Den anmärkningsvärt höga genomsnittliga lästiden 1985, förklaras främst av att en stor andel läser morgontidningen 30 minuter eller mer per dag detta undersökningsår.

TABELL 14: Lästidens förläggning i olika regioner 1983-1986 i procent.

År	<u>Geografisk region:</u> Stockholm				Göteborg				Malmö			
	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM
<u>Lästid i minuter:</u>												
1-10	11	3	5	10	5	8	3	7	3	2	9	5
11-20	23	25	20	21	24	16	27	27	21	16	15	24
21-30	30	18	25	29	24	32	23	31	26	33	26	24
31-	37	53	50	40	47	44	47	35	50	50	50	47
<hr/>												
Antal svar	304	308	354	200	179	170	160	102	111	109	92	93
<hr/>												
År	<u>Geografisk region:</u> Svealand*				Götaland*				Norrland			
	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM
<u>Lästid i minuter:</u>												
1-10	10	8	11	12	11	11	10	10	11	8	9	14
11-20	31	33	31	31	34	29	37	33	31	32	27	27
21-30	28	26	26	27	26	25	23	29	26	27	33	31
31-	31	33	32	30	29	35	30	28	33	34	31	28
<hr/>												
Antal svar	643	611	570	501	365	359	326	361	293	273	262	162

* Svealand = Svealand utom Stockholm
Götaland = Götaland utom Göteborg och Malmö

I tabell 14 redovisas lästiderna inom olika tidsintervall fördelade på geografiska regioner. Storstäderna har precis som tidigare år en större andel långtidsläsare än övriga regioner. Minst två faktorer torde bidra till att förklara detta. Den ena är att andelen läsare är mindre i storstäder, vilket innebär att de som läser sannolikt är mer intresserade än den genomsnittlige läsaren i en region med större andel läsare. Annorlunda uttryckt, de regelbundna läsarna i storstäderna är ofta intresserade och "trogna läsare", vilket gör att den genomsnittliga lästiden ökar. Den andra faktorn är att storstadspressen erbjuder ett mer omfattande innehåll (jfr Strid-Weibull, 1986).

SOM 86 ger i huvudsak samma resultat. I Stockholm och Göteborg avviker dock resultaten från SOM genom att de redovisar en mindre andel "långtidsläsare" än de övriga resultaten från 1986.

6.2 Lästid och anskaffning

Lästiden påverkas självfallet av flera faktorer. En faktor som troligen har stor betydelse är anskaffningssätt. Prenumeration borde normalt innebära längre genomsnittlig lästid än om man exempelvis läser tidningen på arbetet.

TABELL 15: Lästid med hänsyn till anskaffning av sin morgontidning 1979-1986 i procent.

År	<u>Anskaffningssätt:</u> Hushålls- prenumeration				Lån/läsning hos bekanta				Läsning på arbetet/skola			
	79	85	86	SOM	79	85	86	SOM	79	85	86	SOM
<u>Lästid:</u>												
1-15 min	23	20	21	22	38	36	53	42	45	35	40	47
16-30 min	44	30	41	44	26	30	30	38	34	35	39	36
31-45 min	18	23	21	19	20	13	14	15	11	14	13	11
45 min-	15	17	17	15	16	20	14	5	10	17	10	6
Totalt	100	100	100	100	100	99	101	100	100	101	102	100
Genomsnitt i minuter	1)	33,3	31,3	29,7	1)	32,2	24,6	22,2	1)	27,7	24,5	21,4
Antal svar	1466	1614	1501	1439	55	42	36	62	102	147	114	182

1) Beräknades inte detta år.

Antagandena om sambandet mellan anskaffning och lästid bekräftas i tabell 15. Andelen korttidsläsare är mindre bland prenumeranter än bland icke-prenumeranter och vice versa. Detta resultat återkommer samtliga år.

Intressant är att det finns en större nedgång i lästiden när bland icke-prenumeranterna än bland prenumeranterna. Den totala nedgången i lästid utgörs troligen till stor del av att icke-prenumeranterna minskat sin lästid. Som tidigare framkommit behövs det dock åtminstone resultat från ytterligare ett år för att kunna bedöma om någon minskning har skett eller om det enbart rör sig om en tillfällig förändring.

6.3 Lästider i olika grupper

Den genomsnittliga lästiden och lästidens fördelning inom olika befolkningsgrupper har grundligt undersöks i en rad studier. Den huvudsakliga slutsatsen har varit att lästidens längd och fördelning är beroende av den tid människor har tillförfogande (ledig tid i förhållande till arbete och andra nödvändiga sysslor). Även intresset man har för ett medium är betydelsefullt i detta sammanhang. Studierna har bl a visat att äldre människor läser mer än yngre och att politiskt intresserade läser mer än de som inte är politiskt intresserade.

TABELL 16
Lästider i olika grupper av tidningsläsare 1979, 1983, 1985 och 1986 i procent av läsare.

Lästid: År:	1-10 min			11-20 min			21-30 min			31 min-			Genomsnittstid i min														
	79	83	85	79	83	85	79	83	85	79	83	85	1979	1983	1985												
Män	10	8	6	7	10	25	26	26	27	27	26	27	23	27	27	39	39	45	39	36	32,6	33,3	34,2	31,8	30,5		
Kvinnor	12	11	9	11	11	33	32	30	31	31	31	26	28	26	29	25	30	33	31	29	27,8	30,2	31,2	28,9	28,6		
Alder:	22	22	17	19	20	37	43	45	40	41	19	21	22	23	26	23	14	15	19	13	25,4	23,9	22,4	22,7	20,8		
15-19	18	14	10	7	14	32	32	29	41	41	28	33	23	26	23	22	21	30	26	22	25,5	28,4	29,3	27,9	25,4		
20-24	12	9	10	9	16	35	32	30	32	30	30	33	30	28	25	23	26	30	31	29	27,3	27,4	29,5	29,2	28,5		
25-34	10	11	7	11	13	31	34	32	31	29	35	23	29	28	29	25	32	32	30	29	27,8	30,7	30,2	28,3	26,7		
35-44	45-54	10	6	6	6	10	29	22	23	25	30	27	28	26	31	29	33	45	39	31	30,5	34,4	33,8	30,6	28,6		
55-64	65-70	3	4	2	5	-	21	20	19	21	26	27	27	24	26	31	46	46	55	46	36	36,5	37,4	40,9	35,2	31,2	
65-75		-	-	-	4	-	-	-	-	4	21	-	-	-	30	-	59	53	60	57	-	42,8	40,6	43,8	38,6	--	
																										36,1	
Förvärvs- arbete:																											
Heltid	11	8	7	8	-	27	27	29	29	-	29	28	25	29	-	33	36	40	34	-							
Deltid	14	12	8	13	-	35	32	29	31	-	28	28	31	27	-	24	28	33	29	-							
Ospec.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
förv.arb.	-	-	-	-	12	-	-	-	-	29	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-	30						
Hemarbete	3	7	11	3	3	35	36	21	44	31	35	22	31	22	34	26	35	38	32	33							
Student	21	19	15	16	17	39	40	37	34	44	22	24	24	23	25	18	17	24	26	24							
Pensionär	2	5	2	4	2	12	20	18	12	18	28	26	21	25	26	58	49	59	59	54							
Utbildn.:																											
Folkskola	8	9	4	9	10	29	26	23	25	24	28	29	23	26	29	35	36	50	40	37	31,5	33,6	37,6	32,3	31,9		
Grund/																											
fackskola	15	10	10	9	14	28	29	31	26	30	28	24	22	28	28	30	37	36	34	28	28,8	32,1	31,5	29,7	26,4		
Gymnasium	14	11	10	11	13	32	32	30	34	36	27	27	30	34	36	27	27	30	30	24	29,4	28,9	29,0	27,9	26,4		
Högskola/																											
univers.	5	6	5	5	6	28	33	28	29	28	35	25	27	27	28	32	34	40	38	38	31,2	31,4	32,7	32,1	32,2		
Totalt	11	10	8	9	11	28	29	28	29	30	28	27	26	27	28	33	34	39	35	32	30,1	31,7	32,5	30,4	29,6		

Tabell 16 ger stöd åt tidigare erfarenheter. Män läser mer än kvinnor. Åldersfaktorna visar den förväntade tendensen, äldre läser mer än yngre. Likaså visar tabellen att tendensen återkommer samtliga år, men också att det finns en svag nedgång mellan 1985 och 1986.

Om vi specialstuderar olika små grupper är det en utvecklingstendens som är särskilt intressant. Den gäller nedgången i lästid bland de äldre. Den genomsnittliga lästiden understiger 1986, 40 procent. Tendensen är inte entydig, men eftersom de äldre normalt är en mycket stabil grupp finns det anledning att följa denna utveckling särskilt noga.

SOM 86 ligger när det gäller olika grupper genomgående på en lägre genomsnittstid än de övriga undersökningsåren.

*

*

*

Den huvudsakliga slutsatsen beträffande lästidens längd, är att den i genomsnitt ligger stabilt kring 30 minuter. Det finns dock en nedgång mellan 1985 och 1986. Nedgången är svår att bedöma; är den tillfällig eller är det en tendens i utvecklingen av läsvanor? I övrigt ökar lästiden med ökad ålder, äldre läser mer än yngre. Storstadsinvånare läser längre tid än personer från övriga Sverige. Variationen över tid är mycket liten. Resultaten från SOM 86 visar upp samma mönster som de övriga undersökningsåren.

7 LÄSTIDPUNKT

7.1 Lästidens förläggning

Lästiden har som tidigare nämnts undersökts genom att svars-personerna fått ange hur mycket de läst inom olika tidsintervall under dagen. Svaren på den frågan kommer nedan att användas för att studera vilken tid på dagen svars-personerna läser sin tidning och hur lång den genomsnittliga lästiden på en dag är (se tabell 17 och 18).

TABELL 17: Andel regelbundna läsare som läst under olika perioder av dagen 1979-1986 i procent.

År	1979	1981	1983	1985	1986	SOM 86
<u>Tidpunkt på dagen:</u>						
Före kl 8	66	68	68	66	65	65
Mellan kl 8-12	25	30	31	33	30	28
Mellan kl 12-17	15	17	18	21	15	15
Efter kl 17	50	54	57	61	54	54
Antal svar	2135	2194	2126	2048	1961	1845

Andelen som läser sin tidning före kl 8, ligger mellan 65 och 68 procent. Under förmiddagen och eftermiddagen är läsarna klart färre, för att sedan öka på kvällen. Fram till och med 1985 fanns det en svag tendens till en förskjutning mot senare lästidpunkter. Tendenser bryts 1986. Andelen som läser morgontidningen efter kl 17 förefaller stabilisera sig kring 55 procent. Resultaten från SOM 86 visar upp samma tendenser som Sverige-Nu detta år. Frågan är nu hur lästiden fördelas över dagen de undersökta åren. Detta redovisas i Tabell 18.

TABELL 18: Lästidens fördelning på olika tidsintervall under dagen 1979-1986 i minuter och procent.

	Genomsnittstid i min						Tidsfördelning i procent					
	79	81	83	85	86	SOM	79	81	83	85	86	SOM
<u>Lästidpunkt:</u>												
Före kl 8	12,5	12,8	12,3	12,1	12,1	11,8	42	39	39	37	40	40
kl 8-12	5,2	6,1	6,2	6,7	5,9	6,2	17	19	20	21	19	21
kl 12-17	2,7	3,1	2,9	3,1	2,6	3,2	9	10	9	10	8	11
Efter kl 17	9,7	10,6	10,3	10,7	9,8	8,3	32	33	32	33	32	28
Totalt	30,1	32,6	31,7	32,6	30,4	29,6	100	101	100	101	99	100
Antal svar	2135	2194	2126	2048	1961	1845	2135	2194	2126	2048	1961	1845

Fördelningen av lästiden över dagen är relativt konstant över tid. De tendenser som framkommer följer i stort samma mönster som lästidpunkterna uppvisat (se tabell 17). Mest tid ägnas åt tidningen på morgonen och därefter kommer kvällen. När det gäller genomsnittlig lästid fanns det fram till och med 1985 en tendens till ökad kvällsläsning, dvs en ökande del av den sammanlagda lästiden förlades till kvällen. Denna tendens bryts dock 1986, när den genomsnittliga lästiden minskar. Minskningen av den genomsnittliga lästiden totalt sett, utgörs till stor del av den tydliga minskningen av lästiden på kvällstid.

Den något lägre totala genomsnittstiden i SOM 86 tycks kunna förklaras med en lägre andel läsare på kvällstid. I övrigt uppvisar SOM 86 i huvudsak samma fördelning över lästidsintervallen som de övriga åren gör.

7.2 Lästidpunkter i olika grupper

Läsvanor i allmänhet är fast rotade. Det är emellertid skillnader mellan olika grupper. I tabell 19 presenteras den totala lästidens fördelning under dagen i olika grupper.

TABELL 19: Lästidens förläggning i olika intervall inom olika grupper 1981-1986, genomsnitt bland regelbundna läsare angivet i minuter.

Tid:	Före kl 8				Mellan kl 8-12					Mellan kl 12-17					Efter kl 17				-	
År	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
Kön:																				
Man	14	13	13	13	13	5	6	6	5	5	4	3	3	2	4	13	12	12	11	9
Kvinna	12	12	11	12	10	7	7	7	7	8	3	3	3	2	3	9	9	9	8	8
Ålder:																				
15-19	8	8	8	9	8	4	3	3	4	2	4	5	4	3	4	9	8	8	8	7
20-24	10	9	7	7	7	8	6	7	7	6	5	4	4	4	4	9	9	11	8	8
25-34	9	10	10	10	8	7	6	7	6	7	3	2	3	2	5	10	9	10	11	9
35-44	12	12	12	13	10	4	4	5	4	5	2	3	3	2	3	10	11	11	10	9
45-54	14	14	14	14	14	4	4	3	3	4	2	3	2	2	3	12	13	14	11	8
55-64	16	15	17	14	14	5	8	8	7	5	3	2	3	2	2	13	12	12	11	10
65-70	16	16	16	15	-	16	14	18	13	-	5	2	3	3	-	8	9	7	8	-
65-75	-	-	-	-	16	-	-	-	-	9	-	-	-	-	4	-	-	-	-	8
Utb:																				
Folksk	15	12	15	14	12	7	6	8	6	9	3	3	2	2	4	11	10	12	9	7
Grund/ facksk	12	12	14	12	10	6	6	6	6	6	4	3	4	2	2	10	10	10	10	9
Gymn.	10	11	10	10	10	18	5	6	5	5	3	3	3	3	4	10	10	10	10	8
Högsk/ uni.	13	12	11	13	13	4	6	6	4	5	3	2	3	2	2	13	12	12	12	12
Totalt	13	12	12	12	12	6	6	7	6	6	3	3	3	2	3	11	10	11	10	8

Morgontidningsläsningen har som väntat ett samband med de sociala vanor som kännetecknar varje befolkningsgrupp i övrigt. Män läser tidningen på morgon och kväll, kvinnor läser förhållandevis mycket under dagen, vilket återspeglar skillnader i andelen förvärvsarbetande i dessa grupper. De äldsta läser mest på morgonen och på förmiddagen, medelålders läser tidningen på morgon och kväll. Den yngsta åldersgruppen fördelar sin lästid relativt jämnt över dagen. Utbildningsvariabeln visar inga samband med lästiden förläggning. Den rimliga tolkningen av dessa resultat är att det är ett utslag av olikheter i sociala vanor under olika delar av livscykel (se Weibull, 1983 för en utförlig redogörelse). Antydningar till en större spridning av lästiden över dagen kan skönjas. Resultaten är dock inte på något sätt entydiga.

Resultaten från SOM 86 skiljer sig från de andra genom att lästiden är mer spridd över dagen, vilket kanske kan förklaras med att andelen äldre människor är större i SOM 86 (se tabell 3 och Anshelm, 1987).

7.3 Antalet lästillfällen

En andra möjlighet att analysera lästidens förläggning är att studera inom hur många intervall under en dag, svarspersonerna läser sin morgontidning. Det kan på så vis bli maximalt fyra lästillfällen eftersom det endast finns fyra tidsintervall i frågan. Konsekvensen av detta förfaringssätt blir i praktiken att det kan röra sig om ännu fler lästillfällen eftersom svarspersonerna kan läsa sin tidning mer än en gång inom varje tidsintervall.

I tabell 20 ges en översikt av svarspersonernas antalet lästillfällen 1981-1986. Vid tolkningen av resultaten bör beaktas att beräkningsgrunderna från olika år skiljer sig åt något (se tabell 22).

TABELL 20: Antal lästillfällen för morgonpress 1981-1986 i procent.

År	1981	1983	1985	1986	SOM
<u>Antal lästillfällen:</u>					
Ett	46	43	41	46	55
Två	45	45	48	44	38
Tre eller fler	8	11	12	10	7
Totalt	99	99	101	100	100
Genomsnittligt antal lästillf.	1,69	1,74	1,81	1,67	1,54
Antal svar	1985	1916	1841	1717	1419

Tabell 20 visar på en svag ökning fram till och med 1985, när det gäller antalet lästillfällen. Man kan tänka sig att det finns ett samband mellan det ökande antalet lästillfällen och den ökande arbetsplatsläsningen (se tabell 8). Att läsningen på för- och eftermiddagen har ökat kan troligen också kopplas till dessa båda tendenser (se tabell 19). Den observerade ökningen från 1981 bryts 1986. Både Sverige-Nu och SOM 86 ger ett genomsnittstal som ligger under 1981 års. Antalet genomsnittliga lästillfällen per dag ligger nu på drygt 1,5, vilket är en relativt tydlig minskning. Av ovan redovisade resultat framgår att minskningen främst beror på att läsningen på kvällstid har minskat, något som visar sig särskilt tydligt i siffrorna från SOM 86.

Minskningen av det genomsnittliga antalet lästillfällen för morgontidningar sammanfaller med en ökning av kvällstidningsläsningen (se Weibull 1986A). Det är främst på kvällstid som morgontidningsläsningen minskat (se bl a tabell 17), vilket tyder på att ökningen av kvällstidningsläsningen skulle ha bidragit till minskningen i antalet lästillfällen för morgontidningar.

TABELL 21: Antal lästillfällen för morgonpress 1983-1986, uppdelat efter olika geografiska regioner i procent av läsare.

År	<u>Regioner:</u> Stockholm				Göteborg				Malmö			
	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM
<u>Antal lästillf.:</u>												
Ett	45	36	42	50	33	43	46	56	39	34	47	49
Två	40	53	45	42	57	41	44	37	46	54	49	43
Tre el. fler	13	11	13	9	8	16	11	7	13	12	4	8
Totalt	98	100	100	100	98	100	101	100	98	100	100	100
Genomsnitt 1)	17,9	17,2	16,4		1)	17,7	15,1	15,4	1)	17,9	13,9	16,3
Antal svar	324	314	307	200	179	170	160	102	111	109	92	93
År	<u>Regioner:</u> Svealand*				Götaland*				Norrland			
	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM	83	85	86	SOM
<u>Antal lästillf.:</u>												
Ett	43	45	45	58	45	41	48	55	44	41	48	54
Två	42	44	49	34	45	48	43	39	44	47	41	40
Tre el. fler	13	11	6	8	10	11	10	6	11	12	11	6
Totalt	98	100	100	100	100	100	101	100	99	100	100	100
Genomsnitt 1)	16,9	13,1	15,4		1)	17,4	15,3	15,4	1)	17,6	15,2	15,5
Antal svar	365	360	317	361	643	611	574	501	293	276	262	162

* Svealand = Svealand utom Stockholm

Götaland = Götaland utom Göteborg och Malmö

Storstadsborna tenderar att i genomsnitt läsa tidningen vid fler tillfällen under dagen. Tendensen i de totala resultaten mot en ökning av antalet lästillfällen som avbryts 1986, återfinns även i de olika geografiska områdena. SOM-resultaten har även här stora likheter med 1986 års siffror, dock med ett genomgående mindre antal lästillfällen.

7.4 Antalet lästillfällen inom olika grupper

Är det så att olika befolkningsgrupper läser vid lika många tillfällen eller kan det finnas några skillnader mellan olika grupper?

TABELL 22: Antal lästillfällen för morgontidningar i olika befolkningsgrupper 1981-1986 angivet i procent av läsare.

År:	<u>Antal lästillfällen:</u>														
	Ett tillfälle					Två tillfällen					Tre eller fler				
	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM	81	83	85	86	SOM
KÖN:															
Män	40	37	35	40	50	47	50	52	50	41	10	11	13	10	9
Kvinnor	51	49	46	52	60	41	39	43	39	35	7	10	11	9	5
ÅLDER:															
15-19	45	35	39	40	49	42	45	52	44	40	11	18	9	16	11
20-24	43	38	38	37	44	39	42	46	42	46	17	18	16	19	10
25-34	43	38	36	41	51	48	48	44	48	39	8	11	20	11	10
35-44	40	41	36	46	50	51	49	54	47	43	9	10	10	7	7
45-54	42	39	37	42	54	51	50	50	52	42	6	10	13	7	4
55-64	54	49	48	57	55	41	40	47	39	38	4	8	5	4	7
65-70	59	63	63	61	-	26	28	26	28	-	8	7	11	11	-
65-75	-	-	-	-	65	-	-	-	-	29	-	-	-	-	6
FÖRVÄRVS- ARBETE:															
Heltid	37	35	34	41	-	53	52	54	51	-	8	12	12	9	-
Deltid	50	46	40	51	-	41	44	47	40	-	7	9	12	10	-
Ospec. förvarb.	-	-	-	-	50	-	-	-	-	43	-	-	-	-	7
Hemarb.	60	57	64	68	71	36	32	25	24	23	4	9	11	10	6
Stud.	46	39	33	37	45	41	45	56	46	46	11	12	11	17	9
Pensionär	66	63	66	64	70	21	27	24	27	25	8	8	10	9	5
UTBILD- NING:															
Folksk.	53	53	48	58	69	38	37	41	37	26	6	8	10	6	5
Grund/ facksk.	48	42	44	45	50	42	45	45	45	44	9	11	11	9	6
Gymna- sium	39	35	34	40	46	48	49	53	47	41	11	14	13	13	13
Högsk./ univers.	31	34	34	33	41	61	54	52	54	50	8	11	14	13	9
Totalt	46	43	41	46	55	45	45	48	44	38	8	11	12	10	7

Ännu en gång kan man konstatera att de skiljer tämligen lite mellan olika befolkningsgrupper. Det finns i de flesta grupper en svag ökning fram till 1985, som 1986 övergår i en minskning av antalet lästillfällen. Tendenserna syns tydligast i de yngsta åldersgrupperna. Män och kvinnor visar likartad tendenser. När det gäller förvärvsarbete- och utbildning, finner vi inga tydliga mönster i siffrorna.

* * *

Dessa resultat och de tidigare påvisade tendenserna till förskjutning av lästidpunkten (se tabell 17-19) tyder på att det skett en viss uppluckring av människors läsvanor. Resultaten måste dock skall tolkas med försiktighet. För att kunna dra några slutsatser om läsvaneförskjutningar krävs en långt mer detaljerad analys. En specialanalys av detta område är följaktligen något mycket angeläget för Dagspresskollegiets fortsatta arbete (jfr Ohlsson, 1988).

8 SAMMANFATTNING

Syftet med denna rapport har varit att jämföra huvudresultaten från Dagspresskollegiets läsvanestudie 1986 med motsvarande studie från tidigare år, samt att för 1986 göra en jämförande analys med datainsamlingen från Samhälle Opinion Massmedia (SOM 1986).

Läsvanestudien är inriktad på morgontidningsläsning, tillgång till morgonpress och anskaffningssätt. Andelen regelbundna morgontidningsläsare ligger totalt sett på ca: 90 procent. Vissa regionala skillnader förekommer. Även mindre skillnader mellan olika befolkningsgrupper finns. Aldern har exempelvis en viss betydelse för benägenheten att läsa en morgontidning. Förändringarna över tid är marginella.

Andelen som har prenumeration i sitt hushåll är ca: 80 procent varje undersökt år. Även här förekommer vissa regionala skillnader. Stockholm har en mindre andel prenumeranter än övriga landet. Alder, hushållsstorlek och hushållinkomst är faktorer som har betydelse för hushållets prenumerationsbenägenheten.

Av icke-prenumeranterna som läser en tidning regelbundet är en stor andel arbetsplatsläsare och lösnummer köpare. Detta mönstret finns samtliga undersökningsår i samtliga regioner.

När det gäller regelbundenheten i läsning, visar det sig att nästan 70 procent läser sin tidning minst 6 gånger per vecka. De regionala variationer som visade sig i prenumeration, visar sig även här. Stockholm ligger lägst. Även tidigare påvisade skillnader mellan åldersgrupper visar sig här. Några större skillnader mellan 1985 och 1986 finns inte.

Den genomsnittliga lästiden ligger på ca 30 minuter, med viss variation mellan olika år. Ålder, kön och utbildning har en viss betydelse för den genomsnittliga lästiden. 1986 års resultat visar en viss minskning i den genomsnittliga lästiden jämfört med tidigare år.

Den vanligaste lästidpunkten under dagen är morgonen och den näst vanligaste är kvällen. De senare åren har dock visat en tendens till större spridning över dagen. Lästidpunkten är i hög grad beroende av olika gruppers sociala vanor, vilket visar sig i att ålder och kön har betydelse för vilken tid på dagen man läser tidningen.

Det genomsnittliga antalet lästillfällen har fram till 1985 ökat något. Ökningen vänds 1986 till en svag minskning. Medelålders personer och män läser i genomsnitt vid fler tillfällen under dagen än andra grupper.

Helhetsintrycket av studien är att läsvanorna är mycket stabila över tid. Det har skett förhållandevis små förändringar i läsvanorna under den redovisade perioden. Resultaten bekräftar därmed de analyser som tidigare gjorts inom Dagspresskollegiet.

*

*

*

Utfallet av jämförelsen mellan Sverige-Nu 86 och SOM 86 är inte lika entydigt. När hela svarsgruppen redovisas totalt är skillnaderna i de flesta fall små. Det är egentligen bara när det gäller lästid och antalet lästillfällen som Sverige-Nu 86 och SOM 86 skiljer sig åt i de totala siffrorna. En trolig förklaring till detta är att SOM 86 har en något större andel äldre människor beroende på undersökningarnas olika åldersintervall.

När man delar in svarspersonerna i mindre grupper visar sig vissa avvikelser mellan de båda undersökningarnas resultat. Avvikelserna ligger dock med några få undantag inom felmarginalen.

REFERENSER

- Anshelm, Magnus: Sverige-Nu - SOM 86 En jämförelse av två undersökningar. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1987
- Björkqvist, Karin: Tidningsläsning i Gästrikland. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1988
- Holmberg, Sören och Weibull, Lennart(red.): SOM-undersökningen 1986 Genomförande - Deltagande - Huvudresultat. Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1987
- Ohlsson, Anders: Appendix i kommande bok: Läsvana - räckvidd - faktisk läsning. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1988
- Reimer, Bo: Tidningsläsning i Halland. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1985
- Reimer, Bo: Läsaren och tidningen. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1986
- Strid, Ingela och Weibull, Lennart: MedieSverige 1986. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1986
- Strid, Jan och Weibull, Lennart: Läsvanor och läsintressen 1979-1983. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1984
- Weibull, Lennart: Dagspressens läsare. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet 1980
- Weibull, Lennart: Tidningsläsning i Sverige. Stockholm 1983, Liber
- Weibull, Lennart: Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1984
- Weibull, Lennart: Läsvanor för svensk morgonpress 1979-1984. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1985
- Weibull, Lennart: Mediebarometern 1985-86. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1986A
- Weibull, Lennart: Läsvanestudien 1985. Huvudresultat och dokumentation. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1986B

TEKNISK BESKRIVNING

BILAGA 1:1

Urval

Urvalet för Sverige Nu P-6006 har utgjorts av 2.850 individer i åldern 15-70 år. Populationen är individer i befolkningsregistret i åldern 15-70 år.

<u>Svarsfrekvens</u>	<u>Ovägt</u>	<u>Vägt</u>
A Bruttourval	2.850	2.850
B Antal ej målgruppsaktuella	283 ¹⁾	290 ¹⁾
C Nettourval	2.567	2.560
D Antal godkända inkomna formulär	1.810	1.962
E Resterande del av nettourvalet	757	-
F Svar i % av nettourvalet	71 %	77 %

Klassificering av ej målgruppsaktuella

Avflyttade ur riket	-	-
Vistas utomlands större delen av året/ till sjöss	5	5
Bortresta utomlands under undersök- ningsperioden	25	25
Avlidna	1	1
Sjuka, vårdas på sjukhem, vårdhem	6	6
Sjuka, vårdas i hemmet	33	38
Militärtjänst	2	2
Ej svensktalande	5	5
Okända på uppgiven adress - kvarskrivna å kommun	10	12
Intagen på anstalt/fängelse	-	-
	87	94

- 1) Inklusiva 50 % av de personer som är "ej anträffbara" vilka erfarenhetsmässigt visat sig tillhöra gruppen "ej målgruppsaktuella" i detta fall 196 personer.

TEKNISK BESKRIVNINGBILAGA 1:2Bortfall

Lovat svara	140
Vägrare	271
Tidsbrist	70
Ingen kontakt trots minst 5 kontaktförsök	80
Ej anträffbara	<u>392</u>
	953

Kommentar till svarsfrekvensredovisningen

Fältarbetet avslutades den 16 januari 1987. Antalet godkända inkomna formulär utgjorde då (D) ovägt 1.810 och vägt 1.962 personer.

Undersökningen har givit ej målgruppsaktuella (B) ovägt 283 och vägt 290 personer. Nettourvalet (C) får vi som differens mellan bruttourval (A) och ej målgruppsaktuella (B) och omfattar ovägt 2.567 och vägt 2.560 personer.

Svarsfrekvensen (F) i procent av nettourvalet är ovägt 71 % och efter skattning av förhållandena i bortfallsgruppen 77 %.

Metod för bortfallsskattning

Den tillämpade metoden för bortfallsskattning syftar till att reducera bias som kan uppstå i att svarsvilliga personer har andra vanor än svarsovilliga.

När cirka 60 % av svaren inkommit delas resterande urval i tre likvärdiga grupper. En av dessa grupper lottas att utgöra "bortfallsskattningsgrupp". Genom intensiv uppföljning av denna grupp försöker man få in så många svar som möjligt. Varje inkommet svar i bortfallsskattningsgruppen skattar svaren i de två andra grupperna genom vägning med 3.

Morgontidningar

Vilken morgontidning brukar Du läsa regelbundet? Med regelbundet menas här minst ett nummer per vecka. Om Du läser mer än en morgontidning — ange vilken Du betraktar som Din lokala morgontidning.

1240—42
(Tidningens namn)

Prenumererar Du eller någon annan i Ditt hushåll på denna tidning?

1244 0 Ja → Gå till 1248

1 Nej

På vilket sätt har Du då tillgång till tidningen?

- 1245 0 Läser hos bekanta
1 Lånar av bekanta
2 Läser på arbetet/skolan
3 Läser på biblioteket
4 Annat sätt: Vilket?

1246

1243

- Läser ingen morgontidning regelbundet

Om Du inte läser någon morgontidning regelbundet — v.g. svara vidare i denna spalt..

Finns det någon i Ditt hushåll som prenumererar på någon morgontidning?

1247 0 Ja
1 Nej

Gå till fråga ⑤

Hur ofta brukar Du läsa den morgontidning som Du huvudsakligen läser?

	7	6	Antal gånger i veckan:					Mindre än 1 gång/vecka
			5	4	3	2	1	
1248	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ungefär hur lång tid brukar Du ägna åt Din lokala morgontidning en genomsnittlig vardag?

	0 min	Ca 5 min	Ca 10 min	Ca 15 min	Ca 20 min	Ca 25 min	Ca 30 min	Ca 35 min	Ca 40 min	Ca 45 min	Ca 50 min	Ca 55 min	Ca 60 min	Över 60 min
1249—50 Före kl. 08.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1251—52 Kl. 08.00—12.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1253—54 Kl. 12.00—17.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1255—56 Efter kl. 17.00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3

METODREDOVISNING

Frågorna till SOM'86 delades in i sju sammanhållna block: Massmedier, politik och samhälle, energi och kärnkraft, Sveriges förhållande till omvärlden, boendemiljö, intressen och fritidsaktiviteter samt bakgrundsuppgifter. Antalet frågor uppgick till drygt 70 stycken, varav merparten emellertid var uppdelade på delfrågor. Det totala antalet svar avgivet per svarsperson uppgick därför till mer än 200. Två frågor (yrke och tidningsval) ställdes som öppna frågor. Övriga frågor hade fasta svarsalternativ.

Formuläret skickades ut tillsammans med en informationsfolder den 14 oktober 1986. Ett tack- och påminnelsebrev till samtliga personer ingående i urvalet följde veckan därpå. Efter ytterligare en vecka skickades ett påminnelsebrev tillsammans med ännu ett frågeformulär och en informationsfolder. Nästan en månad efter det första utskicket, den 11 november 1986, skickades till de personer i urvalet som ännu inte hade svarat ett sista påminnelsebrev och ett tredje formulär.

Under perioden 24 november till 5 december genomfördes telefonpåminnelser, där SCB's telefongrupp i första hand försökte motivera personerna i urvalet att fylla i enkäten. I andra hand genomfördes en kort telefonintervju. Den 20 december 1986 avbröts fältarbetet.

Tabell X. SVARSFREKVENNS

Ursprungligt urval	2500	
Bortdefinierade	107	
semester, utlandsvistelse,		
långvarigt sjuka	97	
ej spårade postreturer	10	
Nettourval	2393	100 %
Ej svar	548	
Svar	1845	77 %
Kortintervjuer via telefon	221	
Inskickade enkäter	1624	68 %
Anonyma enkäter	82	
Fullständiga enkäter	1542	64 %

Svarsfrekvensen är lägst bland utländska medborgare och bland personer bosatta i Stockholmsområdet. Även yngre personer, dock ej de i yngsta åldersgruppen, har svarat i lägre utsträckning än vad övriga grupper har gjort.

En jämförelse med studier genomförda med motsvarande metod och storlek visar att svarsandelen i denna studie inte avviker nämnvärt. De lokalstudier som regelbundet genomförs vid Avdelningen för masskommunikation har på mindre orter haft en något större svarsandel än vad SOM-studien hade, på större orter - och då framför allt i Stockholm - en lägre svarsandel.

Liknande riksstudier genomförs av Testologen AB genom den s k Sverige-Nu-undersökningen. Deras riksstudie hösten 1985 gav, med liknande bortfallsredovisning, 68 procent svar. Som hjälpmedel för att höja svarsfrekvensen utnyttjar Testologen AB emellertid böcker och lotter till icke svarsvilliga, en utväg som inte beagnas av SOM.

Fördelningen på svarspersonerna avviker från populationens fördelning genom att vissa grupper, t ex utländska medborgare, yngre personer och personer bosatta i Stockholm har svarat i mindre utsträckning än övriga och följaktligen är underrepresenterade. Av dessa grupper brukar normalt inte utländska medborgare ingå i urvalen. Yngre personer och personer bosatta i storstadsområden svarar traditionellt sett i lägre utsträckning än övriga grupper.

* * *

SOM-undersökningen har ur ett metodologiskt perspektiv fungerat tillfredsställande. Med tanke på frågeformulärets storlek är den uppnådda svarsfrekvensen acceptabel. De personer som har svarat motsvarar strukturellt väl den population som den skall representera. De eventuella problem som finns med att icke-svararna avviker i större utsträckning än rent demografiskt från svarspersonerna är inte större än i andra undersökningar.

Kvaliteten på de inkomna svaren verkar, så gott det går att bedöma, att vara hög. Det interna bortfallet uppgår normalt till mellan 50 och 100 svar per fråga, en nivå som inte verkar orimligt hög med tanke på spännvidden i frågorna. På de centrala frågor där jämförelsemöjligheter finns med tidigare studier, angående t ex partival och tidningsläsning, är överensstämmelsen i svaren hög.

Slutbedömningen av SOM-undersökningen är sålunda att den metodologiskt uppvisar både de förtjänster och brister som karakteriserar denna typ av studier. Den kan därigenom sägas uppfylla de krav som ursprungligen ställdes på den.

Som framgår av tabell X uppgår svarsfrekvensen till 77 procent. Av dessa svar består nio procentenheter av korta telefonintervjuer, där enbart några centrala frågor ingår. Knappt 100 enkäter har inkommit anonyma. Andelen fullständiga enkäter uppgår följaktligen till 64 procent av nettourvalet.

Ur registret över totalbefolkningen framkommer vissa centrala uppgifter om personerna i urvalet. Med hjälp av dessa uppgifter går det att belysa vilka grupper som har besvarat enkäten, och vilka som inte har gjort det.

Tabell Y SVARSFREKVENS I GRUPPER (procent)*

	Enkät	Kort- intervju	Ej svar
KÖN			
Män	66	9	25
Kvinnor	63	9	28
ÅLDER			
15-19	73	5	22
20-29	61	7	31
30-39	60	10	30
40-49	64	11	25
50-59	66	9	25
60-75	67	11	22
RIKSOMRÅDE			
Stockholm	53	11	36
Östra mellansverige	67	8	25
Småland med öarna	77	8	14
Sydsverige	68	7	25
Västsverige	62	9	29
Norra mellansverige	70	12	18
Mellersta Norrland	69	8	23
Övre Norrland	65	11	24
MEDBORGARSKAP			
Svensk medborgare	65	9	26
Utländsk medborgare	49	11	40

* Svarsfrekvensen uppdelat på olika grupper blir p g a de 82 anonyma enkäterna lägre än den totala svarsfrekvensen.

AVDELNINGEN FÖR MASSKOMMUNIKATION
GÖTEBORGS UNIVERSITET

PUBLIKATIONER FRÅN AVDELNINGEN FÖR MASSKOMMUNIKATION

Vid Avdelningen för Masskommunikation publiceras tre serier av avhandlingar och rapporter:

Göteborgsstudier i masskommunikation
Rapporter från Avdelningen för masskommunikation
Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation

Serien 'Göteborgsstudier i masskommunikation' säljes genom bokhandeln.

De två serierna 'Rapporter från Avdelningen för masskommunikation' och 'Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation' säljes genom avdelningens försorg. Beställning kan ske på talong som återfinnes efter publikationsförteckningen.

Redaktör för de tre serierna är tf professor Lennart Weibull. Hittills utkomna publikationer förtecknas nedan.

I. Göteborgsstudier i masskommunikation

1. Lennart Weibull (1983) Tidningsläsning i Sverige. Stockholm: Liber.

II. Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983. (slut)
2. Jan Strid och Lennart Weibull (1984) Läsvanor och Läsintressen 1979-1983. (slut)
3. Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) Annonsbladsläsning i Sverige.
Pris: 35 kr.
4. Ronny Severinsson (1985) Publiken möter kabel-TV.
Pris: 35 kr. (slut)
5. Lennart Weibull (1985) Närradiolyssnandet i Stockholm 1984.
Pris: 35 kr. (slut)
6. Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) Dagspress på arbetsplatsen.
Pris: 35 kr.
7. Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning

i Sverige (UHÄ-rapport 1985:13)..

8. Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) Mediesverige 1986.
Pris: 45 kr.
9. Bo Reimer (1986) Läsaren och tidningen.
Pris: 55 kr.
10. Rutger Lindahl (1986) Nyheten om mordet på Olof Palme.
Pris: 40 kr.
11. Monika Djerf (1986) Funktioner hos kabel-TV.
Pris: 55 kr.
12. Anders Ohlsson (1986) Att svara eller inte svara - det är frågan.
Pris: 55 kr.
13. Ronny Severinsson (1987) Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel.
Pris: 50 kr.

III. Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) TRENDER I MASSMEDIEANVÄNDNINGEN
Pris: 50 kr.
2. Bo Reimer (1985) TIDNINGSLÄSNING I SÖDRA HALLAND
Pris: 50 kr.
3. Lennart Weibull (1985) LÄSVANOR FÖR SVENSK MORGONPRESS 1979-1984.
Pris: 50 kr.
4. Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) SPORT I MEDIERNA.
Pris: 30 kr.
5. Lennart Weibull (1985) MASSKOMMUNIKATIONEN I SVERIGE. Några reflektioner om läget 1985.
Pris: 50 kr.
6. Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) INTERNALISERAD KULTUR. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier.
Pris: 50 kr.
7. Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) MILESTONES IN MASS COMMUNICATION RESEARCH: MEDIA EFFECTS. A REVIEW ESSAY.
Pris: 50 kr.
8. Bo Reimer (1985) VALUES AND THE CHOICE OF MEASUREMENT TECHNIQUE. The Rating and Ranking of Postmaterialism.
Pris: 50 kr.

9. Lennart Weibull (1986) PRESS, RADIO, TV OCH NYA MEDIER I JAPAN.
Pris: 50 kr.
10. NYHETSSPRIDNINGEN OM MORDET PÅ STATSMINISTER OLOF PALME.
En sammanställning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986.
Pris: 50 kr.
11. Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) KASSETTIDNINGSLÄSNING PÅ GOTLAND.
Pris: 50 kr.
12. Lennart Weibull (1986) MASSMEDIERNAS FRAMTIDA UTVECKLING.
Pris: 50 kr.
13. Ronny Severinsson (1986) TIDNINGSLÄSNING I SÖDERMANLAND.
Pris: 50 kr.
14. Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) TIDNINGSLÄSNING I KALMAR LÄN.
Pris: 50 kr.
15. Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). LÄSVANOR 1986.
Pris: 50 kr.
16. Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). MAPS OF CULTURE: MACRO AND MICRO.
Pris: 50 kr.
17. Maria Elliot (1986). ALLMÄNHETENS SYN PÅ MASSMEDIERNAS TROVÄRDIGHET.
18. Lennart Weibull (1986) TENDENSER I SVENSK DAGSTIDNINGSLÄSNING.
Pris: 50 kr.
19. Bo Reimer (1986) SOCIAL SPACE AND THE STRUCTURING OF COMMUNICATION PROCESSES.
Pris: 50 kr.
20. Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) ACTIONS AND REACTIONS - THE NORDIC COUNTRIES IN AGE OF SATELLITE BROADCASTING.
Pris: 50 kr.
21. Lennart Weibull (1987) MASSMEDIERNAS RÄCKVIDD 1985/86.
Pris: 50 kr.
22. Ronny Severinsson (1987) DAGSPRESSUTVECKLINGEN I VÄSTERGÖTLAND 1950-1985.
Pris: 50 kr.
23. Keith Roe (1987) THE SWEDISH MORAL PANIC OVER VIDEO 1980-84.
Pris: 50 kr.

24. Bo Reimer (1987) DAGENS NYHETER I VÄSTRA SVERIGE.
Pris: 50 kr.
25. Ann-Marie Hellerström (1987) LOKAL-TV- ETT REELLT ALTERNATIV
TILL SATELLIT-TV.
Pris: 50 kr.
26. Ronny Severinsson (1987) SKARABORGSPPRESSENS INNEHÅLL
1950-1985.
Pris: 50 kr.
27. Ronny Severinsson (1987) TIDNINGSLÄSNING I ESSUNGA,
GÖTENE OCH VARA.
Pris: 50 kr.
28. Karin Björkqvist (1988) TIDNINGSLÄSNING I GÄSTRICKLAND
presentation av en läsarundersökning.
Pris: 50 kr.
29. Bo Reimer (1988) READING POSTMATERIALISM
Pris: 50 kr.
30. Lennart Weibull (1988) PUBLICISTISK SED Ett forsk-
ningsprogram om ett regelsystem och dess betydelse
för svensk journalistik
Pris: 50 kr.
31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) LÄSVANESTUDIEN
1986 Huvudresultat och metodjämförelse
Pris: 50 kr.

Till
 Avdelningen för masskommunikation
 Göteborgs universitet
 Box 5048
 402 21 GÖTEBORG

Undertecknad beställer härmed följande skrifter från
 Avdelningen för masskommunikation:

Rapporter från Avdelningen: nr

.....

Arbetsrapporter från Avdelningen: nr

.....

NAMN:.....

ADRESS:

